

ժողովուրդը, որքան եւ ճշակոսոր աշաւոր
պատերազմի հետեւանքներով, սկսել է նոր
ոստեր արձակել, իւր վէրքերը բուժել եւ
կուլտուրական մի նոր կենաքով ապրել:

Հաւասա՛նք մ'եր ժողովրդին պահուած
լաւագոյն տպագային:
Գ. Ա. ՔԵՊՍԿԱ. ՅՈՎՈՒՔԵՍՆ
Նոր Նախիջևան, 1930

ՊՐՈՄԵԹԵԻՍ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ

ԹԱՏԵՐԱՔԵՐԹՈՒԱԺ ԶՈՐՍ ԱՐԱՐՈՎ

Բ. Ա Ր Ա Ր

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Բ.

Անտառ մը, ժայռերով ու հարայթերով ցանցըն-
ուած: Ասիա եւ Պանթեան հոն կը մտնեն: Եր-
կու դեռասի Պայեր, ժայռի մը վրայ նօսած
են ու կ'ունենագրեն:

Ա. ԿԻՍԱՊԱՐ ՈԳԻՆԵՐՈՒԻ
Բայահետը՝ որուն մէջէն՝ անցաւ այդ դոյզը չքնաղ
Խայրիներու, շոճիներու եւ գեղձերու երկայնքին,
Ինչպէս նաեւ ամէն մըսայլ ծառի քայլէն որ կ'աճի,
Քօղարկուած եւ, զուրս կը մընայ երկնից անհուն
կապոյտէն:

Ոչ արեգակ եւ ոչ լուսին, ոչ հով եւ ոչ ալ անձրես,
Երիսան անոր իրերահիւս ոստերուն մէջ թափանցել.
Ոչինչ, միայն ցօղի ամպ մը թափառիկ,
Որ զետնասող սիւքին շանչէն կը տարուի,
Ու եղեամէն ալեւորած ծառերու.
Բաներուն մէջ շրջելով,
Մարգարիտներ կը կախէ, նարափըթիթ ու կանաչ
Դափինին մէն մի աժդայն ծաղիկին, մինչ զիւրաբեկ-
Անեմոն մը գեղեցիկ՝ իր ճակատը կը հակէ

եւ անշըռուկ կը խածրի. կամ երբ անթիւ աստղերէն
Մէկը որ ձութ զիշերով կը ճազբոցի, կը շրջի,
Եւ կը գտնէ ծերպի ուրիէ կրնան միայն՝ բարձաւն-
քէն՝

Եյդ խորսթեանց վրայ թափիւ ճառագայթներ՝ երբ
զեռ ինք վեռու, չեռու չէ քըռուած,
Երագալազ երկինքէն որ չի կրնար յամենալ
Աւ կը սըսուէ սկի լոյսի կաթիլներ,
Գիծերու պէս անձրեւի, որ երբեք չեն միանար.
Շուրջը՝ խաւարն աստուածային կը տիրէ,
Վարը՝ հոդն է մամուապատ:

ԿԻՍԱՊԱՐ Բ.

Հոն՝ սոխակներն հեշտասեր,
Օր ցերեկով արթուն են:
Երբ մէկն անոնց նըւաղի, երանութեամբ կամ վիշ-
տավ,
Ու բաղեղին հովազուրի ստերուն մէջ՝ զըլորի
Քաղցըր սիրավ յափացած ու մահամերձ վիճակով,
Իր ընկերոջ նըւաղէ թրթլուացող կուրծքին վրայ,
Ուրիշ մ'անդին՝ օրօրուն կոկոնէ մը կը սպասէ
Վերջին խաղին նըւաղուն աւարտումին, եւ աչտ,
Վասուժ երպին թեւերուն թափ մը կռաւայ սըլացիկ,
Մինչեւ յուղման նոր երա՛կ մ'այլ մեղեղին վեր
ըըռնէ.

Եւ անտառներն ալ բոլոր՝ ծըսիկ կ'ընեն անքարքառ,
Մինչ ճրթախտուն օդին մէջ՝ թեւխըտամներ կը
լըստին,
Զայներ կ'եւսեն — միջի շուրջ՝ կարծես անթիւ որ-
քինզներ —
Որ այնպիսի քաղցրութեամբ կ'ողողեն ճիռքն ուն-
կընդրին,
Որ հրձուանքն իսկ՝ ցա՛ւ ծը կ'ըլլայ դրեթէ:

ԿԻՍԱՊԱՐ Ա.

Այնուղ է սր կը խաղան այն վիստական յոր-
ձանքներն
Նուազալեզու արձարանվին, որոնք իրենց կը քաշն
Արքեցութեամբ ճը հիւծիչ, կամ հեշտալի երկիւղով,
Բառ այն հըզօր օրէնքներուն զոր հաստատեց Դե-
մոգորդուն,
Այն սպինե՛րը բոլոր, որ այդ գաղտնի ճամրէն են,
Ինչպէս նաւերն՝ ներսերէն՝ գէպ ովկէան կը քըշուին,
Կաստարներու ձիւնչալէն ուժեղացած զևսն ի վար:
Փափուկ ձայն ծը նախ կուգայ,
Խնոնց որոնք խօսքի կամ քունի մէջ են կաշկան-
գուած,
Ճակտազբական, փափուկ, յուզումը կ'արթընցնէ,
Զանոնք իրեն կ'առինքնէ, և կամ իրնէ կը վանէ,
Տեսնողները կ'ըսեն թէ, շնչող երկիւն, ետեւն,
Փետուրները վերցընող հով ծը կ'ելլէ որ զիրենք
Դէպի ի յառաջ կը ճրդէ, իրենց ճամրուն վրայ,
Ճինզեռ՝
Կը հաւատան թէ արակ թեւերնին ու առքերնին
Իրենց ներքին բաղանքին կը հետեւին հընազանդ.
Այսպէս, անոնք կը ճրփան, իրենց ճամրուն ըն-
թացքին,

Եւ ամպրոպը ձայներու գէպի ի յառաջ կը քըշուի,
Կը ծըծուի եւ կ'արտորայ, ու մինչ ետեւ կը մընան,
Եր ալիքներն կուտակուող կը ճիանան ու կ'երթան
Դէպի ի լուը մահացու,
Լոյջ օդին մէջ կարծես թէ՝ անոնք ամպեր ըլլային:

Ա. ՊԱՅ. — Կրնա՞ս ճիտքէդ անցընել թէ սպիներն
ո՞ւր կ'ապրին,
Բ՞ը անտառին մէջ այսպէս նըւազ մ'անուշ կը
հիւսեն:
Ցետին անկոխ այրերուն եւ որչերուն ամրափակ
Այցելութիւն մէնք կուտանք, ու մեզ ճանօթ են
բոլոր

Այս վայրերը ամայի, բայց զանոնք չենք անսներ
բնաւ,
Թէւս յամախ կը լըսենք: Ա՞ւր կը պահեն ինք-
զինքնին:
Բ. ՊԱՅ. — Պատասխանել գժուար է.
Ոզիներու նըլսոտմամբ՝ աւելի փորձ անձերէ լըսած
եւ թէ այն ամէն
Պապաջաները զորոնք կախարդանքը որեւուն
կը ծըմուկ տերեւներուն մէջէն խիս,
Ար երբ անոնք կը պայմին, ու նօսր օվը հըրելին,—
Զոր շնչած են այդ լուսեղ գդրէթներուն մէջ իրենք,
Վեր սըմանայ վիշերուան մէջ հոսելու, իրրեւ թէ
Օգերեւութ մ'ըլլար ան, — անոնց վըրայ կը հեծնեն,
Ա. ՊԱՅ. — Եթէ այսպէս կ'ապրին ասոնք, ուրիշ-
ներ ալ արդեօք տարբէ՛ր կեանք ունին,
Բողոքներու տակ վարդագոյն, կամ ճարգերու ծա-
ղիկներուն,
Բուժմներուն մէջ կամ խորունկ թերթիկներուն ծա-
նուշակի,
Կամ երբ մեռնին բոյըրերնուն մէջ ճահամերձ,
Կամ զնազեւ, արեւափայլ ցողին մէջ:

Բ. ՊԱՅ. — Այս, դեռ շատ ուրիշներ ալ զոր կըր-
նանք կը սպանի.
Պակայն եթէ տակաւին մենք խօսելով ըզբաղինք,
ցերեկը վրայ կը հասնի,
Եւ Սիլենո՞սը զածան, իր այձերը դեռ չըքաշաւած
զոնելով,
Կրնայ գտնդաս յայտնել թէ՝ այս ինձատան ու
սիրուն
Երգերը մենք հոս կ'երգենք, ճակտազբի, դիոդ-
ուածի,
Հինաւուրց Քառուին, եւ Աստուծոյ, եւ Սիրոյ
Եւ շղթայուած Տիտանին ովերգական բախտին
շուրջ,
Թէ, ինչպէս ան, վերջապէ՞ս արձակուելով, այս աշ-
խարհն
Եղայլութիւն մ'ընդհանուր պիտի դարձետ, — քաղց-
րալուր

Մեղեղիներ որ հրճուանք կը բերեն մեր մենաւոր
գերջալոյսի պահերուն, եւ որ նոյն խոկ աննախանձ
Աստամիները կը դիմիեն ու կը ճառնեն լրսութեան:

ՏԵՇԱՐՄԱՆ Գ.

Ժայռի կատար մր. լիոներուն մեջ:

ԱՄԻԱՆ ԵՒ ՊԱՆԹԵԱ

ՊԱՆԹԵԱ.— Զայն այսաեղ մեկ առաջնորդեց,
Երկիրն ուր է Գեծովորզոն, ու գուռն աչեղ որ նը-
ան՝
Հրաբուկի մը օգաքարեր արտաշեալ անդունդին,
Պատգամացին գլորշիներ կ'արձակէ,
Զոր մենաւոր մարդիկ կ'ըմպէն
Անտիական օրերնուն մէջ թափառիկ,
Եւ կը կոչեն ծշմարտութիւն, կամ արտիթիւն, կամ
հանճար,
Մէր կամ հրճուանք, այդ լոզկիս զինին կեանքի,
Որուն ծըսուկը կը քամեն՝ մինչ կատարեալ արքե-
ցում,

Կը վերանան քրծուհեաց պէս Բագոսի ու կը դոչեն,
«Եւու՛, Եւու՛»,
Զայնով մը որ աշխարհն համայն կը վարակէ:

ԱՄԻԱՆ.— Պատշաճ զահոյք —մեծաշուք— այդ-
պէս ոժի մը համար:

Խնչ փառաւոր ես, Երկի՛ր, և եթէ զուն ըստաւերն ես
Խլ աւելի գեղանի ողի մը սրուն զործն
Եղծուած է, թէ ալէտեւ, Զարիքէն եւ որ սակայն
Նրծան է իր արարչութեան, տըլար բայց եւ գե-
ղցիկ,

Պիտուղէի ծնրաղիել, ու պաշտել զայն և թէ քեզ:
Աիրարս այժմ խոկ պաշտումի՛ մէջ է. ո՞հ ի՞նչ ըդ-
ճայլանք,

Տե՛ս, քոյր, քսնի շագիներն ուղեղը չեն ծըմաղնած,
Վարն ընդարձակ պաշտ մը կայ ալենածան մըշտւշի,
Ինչպէս լիճ մը որ Հնդկաց կը սալարիէ հովիս մը
Աղիքներով երկնապոյն, արծաթ լոյսի մայթքումով,
Առաւուեան լոյսին մէջ: Տե՛ս ինչպէս ան կ'ծառալի,
Հովիրուն մէջ ուսուցիչ կղղիացած ցոյց սալրով
Կատարն որուն վրայ մենք կեցած ենք այժմ,
Աւ շորջն անոր, զոր մըսամլ ու ծաղկաւէա ան-
տառներ,

Ազօտ մարդեր ցայզային, ու գետերով լուսափայլ

Անտառներ եւ հովերու կախարդութեամբ կաղծուած
Մէզի ձեւեր թափառիկ կը պարարեն. խոկ հեռաւն,
Վերն, երկնից մէջ ծըմարձուղ լեռները վար կը նե-
տեն:

Երեւու պէս շողարձակ կասարներէ սառնապատ'
Արշալոյսը, մինչ սռաւած Ավիեանին ակնախտիղ
Փրփուրը վեր կը ժայթքի կղղեակէ մը Ասլանտեան,
Ու կայծերով կը պճնէ հովը ջուրի շիմերով,
Որոնք կարծես մէկ մէկ փոքր լամբարներ են փալ-

ՓԸՆԱ:

Հովիսն անոնց պատերով շրջափակուած է, մինչ զոռ
Զրիշմներու որոտումն իրենց սառէն մեղքուած
Անզանդներէն կը յագեցնէ հովն ունկընդիր,
Լըստիեան պէս տեւական, համատարած, սոսկալ:
Լըսէ՛ ձիւնը զահամիւծ եւ արեւէն արթընցած ձիւ-
նակոյար որուն շեղջն,

Մարտած երիցը փոթորկէն,
Բաթիլ բաթիլ վիզուած էր, այնտեղ, ինչպէս
մի առ մի
Խորհուրդները կ'ամբարտին, մաքերուն մէջ՝ երկընքի
Դէմ սապարեց կարգացող, մինչեւ այն պահն երբ
Հըզօր

Ճշմարտութիւն մը կ'ըլլայ շվթայազերծ, և աղքերն,
Մինչ արձասաներն ցնցըւած, կ'արձագանգեն զայն
կարգաւ:

ՊԱՆԹԵԱ.— Տե՛ս թէ ինչպէս մըշուշի՛ ծովն հոլ-
ճակոծ կը փշրի
Փրփուրներով շառափայն՝ մեր ոտքերուն խոկ առջեւ-
կը բարձրանայ՝ ձիշդ ինչպէս Ավիեանը որ լուսնին
Կախարդութեան մըլ կ'ուռի, նաւարեկեալ, անսըւաղ
Մարդոց շուրջ որ ինկած են կղղիի մը վայ արդ-
ճուտ:

ԱՄԻԱՆ.— Մըւէնները այդ ամպին կը ցրափին եւ այն
քանին
Որ զանոնք վեր կը հանէ, իծ ճաղերը կը քակէ.
Եր կոհակներն աչքերուս վրայ էն կ'անցնին ու տա-
կու զիսու պըտոյտ կ'ունենամ.

Մառախուղին մէջ ձեւեր քու աչքերուդ կ'երեւա՞ն:

ՊԱՆԹԵԱ.— Նըշան ընող ժըպիտներով դէմք մը ես
հոն կը տեսնեմ.
Խսպովներուն մէջ սուկի՝ կը վառի բոց մերկնա-
գոյն.
Հա՛տ մ'ալ ահա, ուրիշ մ'ալ. մըտիկ ըրե՛, կը խո-
սին:

Ո Գ Ի Ն Ե Բ Ռ Ո Ւ Ե Բ Ր Գ

Դէսի ի խորը, դէսի ի խոր,
վա՛ր, դէսի վա՛ր,
Քանի շուքին ընդէջէն,
Մահու, իենաց, ամպամած
Մարտոնչումին ընդէջէն,
Եւ քօղին ու արգելքին մէջէն բոլոր իրերուն
Որ կ'երեւին ու զոյ են,
Միջեւ ամենէն հեռաւոր գահին ստորինները,
Վա՛ր, դէսի վա՛ր:

Կը պլասուաքի ձինչ ձայնը
Վա՛ր, դէսի վա՛ր.
Ինչպէս երէն կը քաշէ շունն,
Ինչպէս կայծակ'ը շողին,
Եւ ճըսապը՝ ցայգաթիթեռ ձ'ազալուն,
Մահն՝ անյասութիւնն, ու ուրը՝ վիշար
Ժամանակը՝ ասոնց երկուքն, այսօն ու վաղն,
ինչպէս որ
Քարին սպոյն կը հնապանդի պողպատը.
Վա՛ր, դէսի վա՛ր:

Վիշին մէջէն զորշ, զասարի,
Վա՛ր, դէսի վա՛ր,
Ուր օղը չէ պլրիսամակ,
Ուր ո՛չ լուսին կայ, ո՛չ տասդ,
Եւ այրերա ցից ժայռերը չն կըրեր
Ճողչպինը երկինքին,
Ոչ ալ ձութը երկրին արուած,
Ուր ձիակ անձ ձը կը տիրէ, ձիայն մէկ,
Վա՛ր, դէսի վա՛ր:

Դէսի ի խորը, դէսի ի խոր,
Վա՛ր, դէսի վա՛ր.
Քօղարկուած փայլակի ձը պէս ննջող,
Կայծի ձը պէս ճոխիքներա մէջ թաղուած,
Ինչպէս ակնա՛րկը վերջին, զոր ուրը միշտ կը
Ճիշէ,
Երածանդի ձը նըման օր հանքերու ձըթաստուեր
Ճոխութիւնն վրայ կը շողայ,
Հըմայքը ձը կայ թանկապին, վերալահուած քեզ
Համար,
Վա՛ր, դէսի վա՛ր:

Կապած ենք քեզ, կ'առաջնորդենք
Վա՛ր, դէսի ի վա՛ր,
Փայլուն ձեւին չես որ քավի է.
Մի՛ զիմաղբեր տըկապութեան.
Հեղութեան մէջ այնպիսի՛ դօրութիւն ձը կայ
որ ինքն՝
Բնժամանակին ու Անձաշն՝ իր գահուն տակ պը-
լորուած
Վըձիւն օձի նըմանող պէտք է քակէ, զո-
յութիւն զրան մէջէն, սոսկ անով:

ՏԵՍԱԲԱՐԱՆ Դ.

ԳԵՂՄՈԳԱՐԳԱՐՆ. ԱՅԻՒ. Եւ ՊԱՅԹԵՐ.

ՊԱՅԹԵՐ. — Այդ քօղարկեալ ձեւն ս՞վ է, երենակ
զահուն վրայ:
ԱՅԻՒ. — Քոյն ինկած է...
ՊԱՅԹԵՐ. — Ես կը տեսնեմ ձըթութիւն ձը մէծալօր,
Եթուին վրայ իշխանութեան, և շողեր
Աղջամաւզի, որ շողջն անսր կը սուրան,
Նըման լոյսի միջօրէի արևէն:
Անտես է եւ անկերպարան. ո՛չ անդամ,
Ոչ ձեւ ունի ան ո՛չ զիծ. եւ սոսկայն մենք կը
զգոնք թէ

Ազի, մըն է կենդանի:
ԳԵՂՄՈԳԱՐԳԱՐՆ. — Հարցուոր ինչ որ զիտնակ կ'ուզես:
ԱՅԻՒ. — Ենչ կարս ես զուն ըսել:
ԳԵՂՄ. — Եմէն, ինչ որ կը յանդինիս հարցընել:
ԱՅԻՒ. — Ա՞վ լսաեղծեց այս աշխարհը կենդանի:
ԳԵՂՄ. — Բառուած:
ԱՅԻՒ. — Եւ ս՞վ անսր բովանդակ պարունակածն
ըսաւողնեց,
Խորհուրդ ու կիբք, միտք ու կաճք, երազանքի
յատկութիւնն...
ԳԵՂՄ. — Բառուած, Բառուած ամենազօր:
ԱՅԻՒ. — Ա՞վ լսաեղծեց այն ըլլացումն՝ որ գարնան
Ձեփիւններն երբ խիսն հազուտիչ այց ձը տան,
Կաճ երբ ձայնը սիբերոյ ձը երիսասարդ օրերու
մէջ՝ սոսկ լսուի,
Կը լեցընէ արկար աչքերն արցունքներով զըլորուն,

— Արտնեք անլաց ծաղիկներուն նայուածքները շողշունին:

Կը մըմագնեն, — եւ որ աշխարհն այս ճարդաբնակ՝
Անապատի կը վերածէ, երբ վերըստին չայցելէ:

ԳԵՄ. — Բառուած, Բառուած ամենողործ:

ԱՅԻՆ. — Ո՞վ ըստեղեց սորսափ, ոճիր, Ժիմարու-
թիւն, իղծի խայթ,

Որ իրերու մեծ շղթային օղակներէն, կը տիրեն
Մարդոց միտքին մէն մի խոհին, ու զանոնք

Դար կը քաշէն ծանրօրէն, եւ ամենքն ալ կը
պլորին,

Դանդաշելով բեռին տակ, դէալի մահուան խոր-
խորան:

Ո՞վ սուզեցեց յո՞յը թողլաքեալ, ու սէրը որ սահ-
լութեան կը փոխաւի.

Խնքնասեցումն արիւնէն ալ առելի զառն ըմպելի,
Ցաւը՝ սրուն արհամարհուած ու ծանօթ

Կը մըրինէ, բարբառը, եւ սուր ձիչերն առօրեայ,
Ու զըմսիքը, կամ զըմսիքի վախն հասու:

ԳԵՄ. — Ան կը տիրէ:

ԱՅԻՆ. — Անունը սո՞ւր, ցաւերու մէջ գալարուաղ
Եշխարհ ծամբողջ անոր անունը կ'ուզէ:

Անձքներ վար սիստի քաշէն դայն զաշէն:

ԳԵՄ. — Ան կը տիրէ:

ԵՊԻՆ. — Կը զպան, զիտեմ թէ կը տիրէ, բայց ո՞վ է:

ԳԵՄ. — Ան կը տիրէ:

ԱՅԻՆ. — Ո՞վ կը տիրէ, նախ երկինք ու երկիր
կային,

Աւ Լոյն եւ Սէր. յեսոյ Ասաւունը, սրուն
Գահէն ինկաս ժամանակը՝ շուք նախանձու:

Եշխանութեան ներքեւ անոր:

Այն եր վիճակն ըսկընական սղիներուն աշխարհին,
Արակին է հրծուանքն անդորր՝ ծաղիկներուն եւ

կինսանեակ ակրեւներուն,

Զարսնք հովը կամ արեւը եւ սրգերը կիսակներան
Գեռ չեն խածրած, բայց ան մերժեց շնորհել անոնց

իրաւունքներն հիմնական՝

Գոյութեան և դիտութեան, իշխանութեան ինչպէս և
Ճարտարագութեան, որ աարքերը կը վարէ,

Խորհուրդի որ՝ լուսի նըման կը թափանցէ, ամենզեր-
քին այս ազօտ,

Խնքնազստման, ինչպէս սիրոյ վլսենմաթեան

Արտն անոնք ճարաւովն կը ճարէին: Պրոմեթեւս՝
Այն տաեն՝ եր որ արւու իշխանութիւն, որ ուժ է,

Երամազդին, ու միայն սա օրէնքը զընելով՝

«Թէ ճարդն ազատ թող ըլլայ»,

Զայն ըլլակցուց՝ իշխանութեամբն անձայրածիր եր-
կինքին:

Գիտնալ ո՛չ սէր, ո՛չ հաւատք, ու ո՛չ օրէնք, զի
տիրելն՝

Ամենագոր ըլլալ է, բայց բարեկամ չունենալ:

Եւ Երամազդին եր հիմա իշխանութեան պլոխ ան-
ցան,

Արովչեաւ ճարգկային ցեղին վրայ թափեցան

Նախ սով, յեսոյ ալքութիւն, յեսոյ ախտեր ու
պայքար,

Վէրքքեր, ու մինչ այդ տահն դեռ անձանօթ մա՛չն
աշեզ:

Յեսոյ սասի եւ հուրի փափոխակի նեակրով
Եղանակներն սպամած անոնց ցեղերն անպաշտպան
ու դալկաղէն

Դէալի լերանց քարայրները քըշեցին.

Անոնց թափաւր սիրտերուն մէջ ուզարկեց

Վայրադ պէտքեր, խելառ հոգեր ՚ւ անիրական բա-
րիքի

Ոին ըստուերներ, որ փախադարձ պատերազմ

Ցարուցին եւ աւերեցին որջն ուր անոնք կուռեցան:

Աւ Պրոմեթեւս, այս տեսնելով, արթընցուց

Լեպէսններն յոյաերու որ կը ճրափեն Եղանակուն

Ծաղիկներու մէջ ծալլուած, ներթնթեն,

Մօլին, ինչպէս Բամանին, այն անթառած բող-
բաջներն,

Ար կարենան իրենց բարակ, ծիրաներինեալ թեւերով,

Մահուան ձեւը ծածկել. յեսոյ՝ ան զրկեց

Անոնց որպէս զի կապէ, անջատ թեւերն այն որթին

Ար իր մէջը կը կըրէ կիանքի զինին, ճարգուն
սիրտն,

Ար կըրակը ընտելացուց, որ գտղանի մը նըման՝

Ջարհուրելի բայց սիրուն՝ խաղաց ճարգուն խո-
ճուած

Նայուածքին տակ, ան յեսոյ բռնողանց իր
կամքին՝

Երկաթն, տկին, ինչոյւն և իշխանութեան գերիներն

Աւ նըշաններն, դոհարներն ու թոյները, եւ բոլոր

Այն ձեւերը նրբագոյն, որ ծածկլուած կը ճինան
Լեռներուն եւ ալեաց տակ: Թօոքը արւու ան՝

ճարգուն,

Եւ խօսքն է որ ըստեղեց խո՞չը, որ չափն է տիե-

զերքին:

Աւ Գիտութիւնն հարաւածեց դահերն երկիրի և երկինից,

Ար սարանցան բայց չինկան. ու ներդաշնակ միտքն՝
համակ

Տեսլապաշտիկ երգերու զեղում ձ'էր որ ունեցաւ,
Ու նըստին ալ վերացոց հաղին իրեն անկընդրութ,
Մինչև որ ան զերծ ամէն ճահկանացու հազերէ,
Ռասունայ մը պէս քալեց, ախորժալուր ճայներու
Կահաներու վրայ վրձիս: Ու ձեռքերը ճարպիկայն,
Նախ կապիկին, և յևսոյ, ձիշդ նըմանը շինեցին
Մարդուն ձեւին, այնպիսի՝ անդամներով կասարեալ,
Իրականէն ալ զեղեցիկ, որ ճարմարն Աստունայ տիսն
ըզգիցա:

Ու ճայրերը, զիսելով, ըմպեցին սէրն՝ զոր ճարպիկ
Ցեղերնուն մէջ ցողացած կը աեսնեն, ու կը նային,
Ու կը մեռնին: Ան յայտնեց՝ աղբիրներու, խո-
տերու

Զօրաթիւնը ծածկը ած, և Ափան ըմպեց, քընացաւ:
Մահը քունի պէս եղաւ: Ան սորվեցուց այն կնճռուս
Ծիրերը զորս կը հիւսեն ծիջոցին մէջ թափառող
Լուսաւորներն, թէ ինչպէս՝ արեգակը կը փոխէ
Եր սրչն, և թէ ինչ հըմայքով դարսնի՝ լոսինը
ամփայն

Կ'այլափսուի, երբ իր աչքը լայնալիր,
Միջլուսնային ծափուն վրայ չի նայիր: Ան սոր-
վեցուց

Կառավարել — ինչպէս կեանքն՝ անդամները կը
փարէ —

Փաթորկաթեռ կառքերը սկիւտնին, և սոսոյ
Կելաց՝ Հնդիկը ճանչցաւ: Ու քաղաքներ շինուեցան,
Արանց սեանց մէջ ձիւնաթոյը՝ տաք հսկերը շըշե-
ցան,

Ու եթերը երկնագոյն՝ շպաց, ինչպէս և կասոյն
Մովի ու սառերու բըլուրներն:

Բաննք էին վիճակի բարտքաւներն զոր ճարպոց
Պրոճեթեռը պարզեց, և սրոնց խակ պատճառաւ,
Կը արայալի ցասի մէջ, որ իրեն է սահմանուած:
Բայց ո՞վ է որ կը տեղացնէ չարիքն, անբայժ ժան-

տախոր,

Ար — մինչ ճարպն իր արաքսութեան վրայ կը նայի,
Աստունայ մը պէս, և դայն հըրաշափառ կը զոնէ, —
Զինքը յառաջ կը ճըգէ, իբրև բեկոր մ'իր կամքին,
Արհամարհաւած աշխարհէն, հալածական և լրքեալ,
և առանձին: Անշոշա ո՛չ Արանազզը, որ խառու
Նայուածքով երբ սարսեց երկինքն, այսո՛, երբ որուն
Հակառակորդն՝ աղամանդ շըմաներուն մէջէն զինքն
Անիծեց, ինք՝ զազդրաց զերիի մը պէս. ըուէ,

Ո՞վ է անոր աւշըն. ա՞ն ալ՝ իրին նըման զերի ձ'է:
Գելլ. — Անէն սպի որ չարին կը ծոռայէ, զերի ձ'է:
Գուն զիտես թէ Արանազզն այլովէ՞ս է կած այդ-
պէս չէ:

Ալիլ. — Գուն զո՞վ Աստուած կը կոչես:

Գելլ. — Ես խօսեցայ ձիշդ ինչպէս գուք՝ կը խօ-
սիք, վասրն զի

Բոլոր ապրալ գոյսութեանց զերազոյնն է Արանազզ:

Ալիլ. — Ո՞վ է աւշը զերիին:

Գելլ. — Եթէ վիճը կարենա՞ր զարտնիքները դուքս
ժայթքել...:

Սակայն ձայն մը կը պակսի. Ճշմարտութիւնը խո-
րունի,

Պատկեր չունի. քանզի ի՞նչ արժէք պիտի անհնար
Քեզ հրաւիրել որ դիտես երկրագունոր թաւալուն,
Կամ կոչ ուզգել որ խօսիս ճակատազրի, վափառձի,
Պատեհութեան, փափսիման ճասին, որոնց ամէն ինչ
Հրպատակ է, ձիմիտյն յառերժական Աւրէն զատ:

Ալիլ. — Ասոնց բոլորն հարցուցի, նախապէս, և
սիրս ինձի:

Քու պատասխանը առաջ առաջաւ. և ճարպ՝ պէտք է այս-
պիսի

Ճշմարտութեանց նրկատմածք, իր խակ պատպա՞մը
Իլլայ:

Հարցում մը ալ պատասխան տաք ինձ ինչպէս
իմ հոգիս:

Պիտի տաք ինձ պատասխան, եթէ պիտինար այն
ինչ որ

Կը հարցընեմ ես քեզի: Պիտի յառնէ Պրամեթեռն
Այսուհետեւ իբր արեւն այս ցնձալից աշխարհին.

Բայց այդ ժամը սահմանեալ, ե՞րբ ե՞րբ է որ պիտի
պատպա՞մ:

Գելլ. — Եսայէ՛...:

Ալիլ. — Ճեղքը են ժայռերը. զիշերին մէջ ձի-
րանի,

Կառքեր կ'առնենեմ, զօր կը քաշեն ծիածանի թեւերով
Նըմոյզներ, որ ճառոյլ հսկերն կը կոխուսնեն.

Անոնց ամէն մէկուն մէջ, կառավար մը կեցած է,
Գաղանային աչքերով, որ վազքն ահոնց կ'արագէ:

Ամանք եաւն կը նային, կարծես զեւեր հոն զիրենք
Կը հալածեն, և սակայն, բան չեծ աեսներ ես այն-
տեղ:

Ասազերէն զատ որրատես. ուրիշներ ալ, բոցախա-

Աչքերով գուրս կը հակին, և անձկայրեաց շըրմ-
ներով

Կ'ըմպեն համբ իրենց խոկ արագութեան, իրբեւ թէ
ենչ որ իրենք կը սիրեն, խայս տար իրենց առջևեն,
եւ թէ հիմա, ձիշդ հիմա, զայն ձեռք պիտի ան-
ցընեն...:

Անոնց փայլուն խոպագներն՝ զիսաւորի ձը բացեղ
վարսին նըման՝ կը հասին: Բոլորն յառաջ կը սո-
րան:

ԴԵՄ. — Անձաչ ժամերն են սասնք, սրոնց ճաման
հարցուցիր.

ՄԵԿԸ քեզի կը սպասէ:

ԱՍԻԲ. — Եչեղ գէճքով սպի ձ'է, կը կեցընէ կառքն
իր սեւ,

Խապաւածուա վիհին քով: Ինկերներուդ նըման չես,
Ո՞վ ճահատիս կառապան: Ո՞վ ես եւ զիս ո՞ւր
տանիլ

Կ'ուղեա, խօսէ:

ՈԳԻՒ. — Երեւոյթէս շատ աւելի ահաւոր
Ճակատազրի ձ'բատաւերն եմ.

Սա ճողրակն իր ճայրը զեռ շվաճառած,

Խաւարը որ ինձ հետ կ'ելլէ,

Պատի սպատէ: Երկինքի զահն արքայազուրիկ՝

Գիշերով մը ճշտասեւ:

ԱՅԻԲ. — Ի՞նչ է որ զուն բաել կ'ուղես:

ՊԼԱԹԻԱ. — Դամանադէմ այդ ըստուերն, իր գայէն
վեր կը ծրփայ

Ինչպէս շարժէ կրծանած քաղաքներու ճահարդը
Մուխը կարող է ընել ծովան վրբայ: Տե՛ս, հիմա,
Ան իր կառքը կը ճանէ, երխարներն ահարեկ՝
Կը սրբանան, ու զիսէ՛, ասազերան ձէջ իր ճամբան
Կը սեւցընէ ճաթ զիշերն:

ԱՅԻԲ. — Այս պատաժանն ինձ կուտան. տարօրի-
նա՞կ արզարեւ:

ՊԼԱԹԻԱ. — Տե՛ս, եղբին ծօս կը կենայ ուրիշ
կառք մը, փրզուկիւայ

Պատեան ճըն է, զրուազուած բասր հաւրով, որ իր
նուրբը

Եւ անսովոր զիմերով՝ քանազակազարդ հեցին ձէջ,
Կ'երթեակիշ, եւ սպին՝ Երխասարդ՝ զայն վարուն
Բզանակինակ՝ անի յոյցին. ինչպէս իր փու-
փուլ

Փրախաները կ'ասինքնեն հազին, նըման լոյսին որ՝
Կը հըմայէ, կը զիսթէ, միջատները թեւաւոր,
Օղին ձէջէն անլամբար:

Ո Գ Ի Ն

Երխարներս անին, կայձակին իրբեւ կեր,

Ու կը խըճեն մըրիկներու չեղեղէն:

Երբ կը բացուի սուաւօսը կարծրավառ,

Ինսնք լոյսի թարմ շողին մէջ կը լոդնան.

Երագութեան չափ ուժ ունին, կը կարծեմ.

Օ՞ն, ելի՛ր, հետո ելի՛ր, ո՞վ դաստր Ովկէանի:

Կը փափաքիմ... եւ իրենց արագութեամբ կը հրդե-
չեն գիշերը.

Կը սարսափիմ... ու Տիփոնը կը զըլեն.

Ազլասի վրայ կուտակւած ամպերը դեռ շրցուած,

Երկիրին ու լուսինին շրջանը մէնք կ'աւարտինք,

Ու ցերեկն ալ կը հանդինք երկարատեւ խանջէնքէն.

Օ՞ն, հետո ելի՛ր որեմն, ո՞վ դաստր Ովկէանի:

Տ Ե Ս Ա Ռ Ա Ն Ե Ե .

Կառէր կը կենայ ամպի մը մէջ, ձիւնապատ յե-
րան մը կատարին վրայ: ԱՅԻԱ, ՊԼԱԹԻԱ, եւ
ԺՈՒԹԻՆ ՈԳԻՒ:

Ո Գ Ի

Գիշերին եւ առալքան եղբին վրբայ սովոր են
Երկվարներլու շնչել.

Բայց Երկիրը ճրմանջով մ'ազբարարեց որ իրենց
Վազքը պէտք է առելի՛ արագ ըլլայ կըրակէն.

Անոնք հիմա պիտ' բճակն կիզիչ թուի՛ քըլ բաղմանքի:

ԱՅԻԲ. — Դուն կը փշես շունչդ անո՞նց սունդե-

րուն վրայ, եւ սակայն

Իմ շունչս անոնց առելի՛ պատամիւն կրնայ տալ:

ՈԳԻ. — Աւա՞զ, պիտի շլինա՞ր...

ՊԼԱԹԻԱ. — Եկցի՛ր, ոպի՛, եւ ըսէ՛ թէ սա լոյսը

ո՞ւրկից է

Որ այս ամպը կ'ողնողէ, զեռ արեւը չէ ելած:

ՈԳԻ. — Երեւլ մինչ միջօրէ՛ պիտի չելլէ, Խաղոն՝

Հցաշքով մէ՛ երկնից մէջ բըռներւած է. խէլ լոյսը

Որ կը լընու այս շողին, — ձիշդ ինչպէս որ սոլ-

բիւրին

Մէջը նայալ վարդերուն եթերային նուրբ երանցն

Անոր ջուրը կը լընու, — հըլօր քայրէղ կը բղիսի:

ՊԼԱԹԻԱ. — Ելա՛ կը զզած:

ԱՅԻԲ. — Ի՞նչ ունիս, քո՛յը, աժգոյն ես:

ՊԼԱԹԻԱ. — Արքա՛ն փախուած կ'երեւաս չեծ յան-

պանիր քեզ նայիլ.

Կը զգած, բայց չեմ տեսներ քեզ. հաղիւ կրնամ ես
տանիլ

Գեղեցկութիւնդ ակնախափիդ: Փոփսխութիւն ճը բարի՝
Տարրերուն ճէջ կը գործէ, որտնք կրնան այս անքօդ
Ներկայութեանդ հանդարժել: Մովանոշներն կը
պատճեն

Թէ՛ այն օրը՝ երբ յստակ չստրերուն կուրծքն ա-
պակեայ

Ճեղքըւեցաւ որ զուրս դաս,

Երակաւոր խեփորի ճը ճէջ կտնդնած,

Դուն ծրփացիր բիւրեղեա՛յ ծովուն հանդաբառ դեռ-
նին վրայ, եղեան կղզեաց ճէջ ու եղերքներն այն հողին
Որ անունրդ կը կըրէ. Սէրը՝ ինչպէս մթնոլորտն
Երեղակին հուրին որ աշխարհն ամբողջ կը լլու՛
Քեզմէ ժայթքեց ու լոյսովն երկիր, երկինք սղողեց,
Դուն խորունկ սկզբանն ու քարայրներն անարեւ,
Եւ ամէն ինչ որ անոնց ճէջը կ'առարի, մինչեւ որ՝
Վիշտն այն հովին ճրթագնեց, որմէ ինքը ըլզ-
խած եր:

Բյորկիս ես զան եւ հիմա, եւ ոչ ալ ե՛ս եծ միայն,
Քոյլըդ, ընկերդ եւ ընարեալդ, այլ աշխարհը բո-
վանդակ

Որ զորավիր կարօտ է: Զե՞ս լլակը գուն օվին ճէջ
Զայներ սրանք կը պատճեն սէրը ասուն գոյու-
թեանց:

Բւ չե՞ս ըզգար անկենդա՞ն հովարը՝ քեզ սիրահար:
Մըսիկ ըրէ՛...:

(Եռուագ)

ԷՅԻՐ. — Եսկի քան ամէն ինչ — խօսքերէն զատ
անոր որուն արձա՛գունդն են, —
Պու խօսքերը անուշ են. սակայն ամէն սէր
քաղցր է,

Մէկ կողմէ կամ փոխադաբ: Հասարակ է, լոյսին
պէս,

Ալքը, եւ իր ճանօթ ճայնն՝ ամէնեւին չի յսդիր:

Անձայրածիր երկինքին կինդանարար օվին պէս,

Ա՛յ սպանել Աստուծոյ աստիճանին կը հանէ:

Բարերախտ են անոնք որ կը ներշնչեն զայն, ինչ

պէս

Կը ներշնչեմ այցըը ես. եւ սակայն ա՛լ սաելի

Երջանիկ են անոնք որ ամէնէն շատ զայն կը զգան,

Տաժանքներէ վերջ երկար, ինչպէս որ ես պիտ' ըլլամ:

ՊԱՅԻՐ. — Մըսիկ ըրէ՛. սպիները կը խօսին...

(Զայն մը օդին մեջ, կ'երգէ)

Ո՞վ կեանքի կեանք, շըմներու իրենց դրավոյ
Կ'արծարձեն շամնէն որ կը ծորի իրենց ճէջէն,
Ժըպիտներու ալ ըբհւծած, սառած օղը՝ կըրտկի
Կը վերածեն. օ՛ն, ծածկէ՛ նայուածքներու ճէջ զա-
նոնք,

Ուր նայողը կը ճարի բարիպներու ճէջ անել,

Մոլորեալ ու շըւարուն:

Երյափ զաւակ, անգամներով՝ այն ըզգեստին ճէջէն որ
Զիթենք պաշել կը թլուի, կը շաղզողան՝ ճիշդ ինչպէս
Բոց գիծերը լուսեղէն, ամպոց ճէջէն առարևոն,
Նախ քան ճեղքէ՛լլ զանոնք.

Ու ճինուարոն այդ անձառ.

Կը պարուրէ էութիւնդ, ամէն ուր որ կը փայլիս:

Գեղեցիկ են ուրիշներ, ոչ ոք քեզի կը նայի,
Բայց ձայնը ցած եւ անուշ՝ կը ճեչէ ճիշդ ամենէն
Գեղեցիկին պէս, վառընզի շըքեղութիւնն այդ հե-
զուկ

Կը ճածկէ՛ քեզ աչքերէ:

Եւ ամենքն ալ կը զգան, բայց ըլլքեզ երբեք չեն
անոնք:

Ինչպէս հիմա ես կը զգամ, յաւերծօրէն կրսւած:

Լապտե՛ր երկիր, ուր որ գուն կը շարժիս, հոն իր
ճըռայլ

Զեւերը լոյս կը զգենուն. եւ քու սիրած հոգիներդ
Թեթեւօրէն կը շրջին սիւքերուն վրայ, մինչեւ որ
կը նըւազին, ինչպէս ես կը նըւազիմ այս պահուս,
Ելմորած ու շըւարուն, սակայն առանց զանգատի:

Ա Ս Ի Ս

Հողիս նաւ ճէ՛ զիւթական,

Կարապի ճը պէս նեցող, կը տատանի քու քաղցրիկ
Երգիկ արծաթ ջուրերուն վրայ, եւ քու հոգիկ ալ
Հրեշտակի ճը պէս նըւազած դեկին քալ զայն կը
վարէ,

Մինչ համօրէն սիւքերն ալ մեղեղիս կը թրթուան:

Կործես թէ ան կ'ատառանի, յաւերծօրէն, յալիտեան,
Այդ որբուն վեախն վրայ,

Անտաներու, լեռներու, անդունիներու. ճէջաւեղը,

Էմայութեանց ի՞նչ զըրախտ...

Մինչեւ որ ես, ինչպէս մէկն, որ քունի մէջ է
թաղուած,
Ովկէանսս տարտիմ, ծըփած, վար, այլուր,
Գիրկը ծովու ծը խորտնկ՝ յար տարածուն ձայ-
ներու:

Աւ նոյն ատեն քու հոգիու իր թեւերը կը պարզէ
Գաշնակութեանց անդորրազոյն կողուածներուն ծո-
յին մէջ,

Հառաքելով այն սիւքերն որ երկինքն այդ եր-
ջանիկ

Կը հովհարեն: Եւ յետոյ, կը նառարկենք հոռաներն,
Եռանց սրոշ ուղղութեան, առանց ասողի, այլ
ճիռոյն

Քսորդալուք նըսազի ըլնազգովը տարաւելով,
Մինչեւ պահն ուք կողեակներէն եղիւսական պար-
տէպին,

— Երկի երբեք չէ սահած ձահկանացու մա-
կոյլ ծը—

Քեզմով բաղձանքիս նաւն առաջնորդուի, քեզմով
որ բոլոր

Նաստակիզներուն գեղեցկազոյնն ես:

Անցած ենք մենք Տարիքի քարայրները սաւնապատ,
Եւ Առնութեան ծըթածա՛ծ ալիքները հողմակոծ,
Նաև խաղաղ ովկէանն երխուասարդ օրերու,
Իր դաւածան ժրալիսով. ու խոյս կուսանք Ման-
կութեան՝

Բառաւերներով առըցուն անդունդներէն խստալից,
Կ'անցնինք Մահուան ու Ծընանդին մէջէն, զէպ
օր ծը աւելի՛ Խառուածային.

Յեսոյ զիախս ծը կամարակապ պուրակներու,
Վայրահայեաց ծաղիկներով լուսաւորուած.

Երաշեանները ջրային, սրանք հանդարս ու կանանչ
Եմայութեանց մէջտեղէն օձալլասոյտ կ'երկարին,
Եւ ոք կ'ապրին ըստաւերներ, որոնց նայիլ հընար չէ,
Եւնքա՞ն անոնք են փայլուն, եւ աեսնելէ վերջ
զանոնք՝

Նաև հընար չէ հանդիւ. քիչ ծը քեզի նըման են.
Կ'ավուն վրայ կը շրջին, կ'եղանակեն դաշնօրէն:

ՊԵՐԶ Բ. ԱՐԱՐԻ

ԹԱՐԳԱ. Յ. ԱՆՑՈՒԵՑՆ

ՇԵԼԻ

(Նարունակելի)